

Hodnotící zprávy podle směrnice o stanovištích

Jan Dušek

V polovině roku 2007 společně s ostatními státy Evropské unie (s výjimkou Rumunska a Bulharska, které do ES vstoupily v letošním roce) odevzdá Česká republika prostřednictvím ministerstva životního prostředí první hodnotící zprávu podle evropské směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích). Její text je obecně přístupný a řadě z odborníků dostatečně známý. Přesto si dovoluji ocitovat znění článku 17 této směrnice: „Každých šest let od uplynutí lhůty uvedené v článku 23 vypracují členské státy zprávu o provádění opatření přijatých podle této směrnice. Zpráva musí obsahovat zejména informace o ochranných opatřeních uvedených v článku 6 odst. 1, jakož i zhodnocení vlivu těchto opatření na stav typů přírodních stanovišť uvedených v příloze I a druhů uvedených v příloze II z hlediska jejich ochrany a hlavních výsledky sledování podle článku 11. Zpráva bude v úpravě stanovené výborem předložena Komisi a zpřístupněna veřejnosti.“

Formát hodnotících zpráv

V roce 2005 přijal Výbor pro stanoviště (Habitats Committee) Evropské komise formát pro hodnotící zprávy za období 2001 až 2006 sestávající se z šesti příloh. Příloha A určuje strukturu reportovaných obecných informací, příloha B formát dat o evropsky významných druhích uvedených ve všech přílohách směrnice, příloha C systém jejich vyhodnocování (analogické jsou přílohy D a E, určené pro typy evropsky významných přírodních stanovišť) a příloha F přibližuje postup stanovování areálu rozšíření hodnocených přírodních fenoménů. Obecný rámec formátu hodnotících zpráv bylo nutné zkonkretizovat a vyjasnit. Za tímto účelem Evropské tematické středisko biologické rozmanitosti Evropské agentury životního prostředí (European Environment Agency's European Topic Centre on Biological Diversity – ETC/BD) ve spolupráci s Vědeckou pracovní skupinou Výboru pro stanoviště (Scientific Working Group of the Habitats Committee) vytvořilo rozsáhlý výkladový materiál, v říjnu 2006 schválený Výborem pro stanoviště. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR se jako člen ETC/BD na znění výkladového dokumentu podílela především zpracováním příkladů pro vybrané druhy spoluprací na definování pojmů a iniciací sjednocování přístupu k referenčním hodnotám, používaným jednotkám a metodám stanovování areálu v rámci ES.

V obecné části hodnotících zpráv bude uveden stav transpozice ustanovení směrnice o stanovištích do tuzemské legislativy, dále popis přípravy soustavy Natura 2000, přijatá opatření podle směrnice

a systém jejich vyhodnocování. Popsán bude také systém sledování stavu typů evropsky významných přírodních stanovišť a druhů z hlediska jejich ochrany, souhrn ochranných opatření u druhů z příloh IV a V a další dodatkové informace.

Detailní data budou sepsána ve zprávách o všech typech přírodních stanovišť z přílohy I směrnice o stanovištích a druhů z příloh II, IV i V vyskytujících se na území České republiky, tedy o 59 typech přírodních stanovišť a 174 druzích. Nejedná se tedy o popis stavu pouze přírodních fenoménů, pro něž byla připravována soustava Natura 2000, ale všech evropsky významných fenoménů uvedených ve směrnici o stanovištích, označovaných jako typy evropsky významných přírodních stanovišť a evropsky významné druhy. U všech fenoménů bude popsán jejich areál rozšíření v rámci státu a vyhlídky dalšího vývoje na základě působících vlivů, u druhů dále stav populací a jejich stanovišť, u typů přírodních stanovišť jejich rozloha, struktura a funkce.

Hodnotící zpráva bude podávána za celé území státu (resp. za části spadající do kontinentální a panonské biogeografické oblasti), nikoliv pouze z evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000. Pouze na úrovni kompletního území je také možno určit stav z hlediska ochrany (Conservation Status), závisící mimo jiné na celkovém rozšíření přírodního fenoménu. V jednotlivých lokalitách jsou získávána kvalitativní a kvantitativní data, která budou následně vyhodnocována.

Stav z hlediska ochrany

Na základě údajů uvedených v hodnotících zprávách jednotlivých evropsky významných přírodních fenoménů bude určen jejich stav z hlediska ochrany, a to v jedné z následujících kategorií: stav příznivý, méně příznivý nebo nepříznivý (případně neznámý). K určení hranic příznivého stavu z hlediska ochrany (Favourable Conservation Status; FCS) jsou stanovovány referenční hodnoty. Pro každý evropsky významný druh je expertně vyjadřován referenční areál, referenční hodnoty populace a dostatečné stanoviště pomocí souboru hodnot nejpodstatnějších parametrů určujících dlouhodobou životaschopnost. Podobně u typů přírodních stanovišť je určován referenční areál, referenční rozloha a struktura typických druhů. Na úrovni lokalit jsou v rámci sledování stavu reprezentativně sbírány hodnoty relevantních parametrů, které jsou na úrovni celého území srovnávány také právě s referenčními hodnotami. Vyhodnocovány jsou průměrné hodnoty, souhrnné součty nebo poměry v rámci sta-

nových kategorií, a to podle předem stanoveného hodnotícího systému.

Specifika první zprávy

Hodnotící systém a program soustavného sledování stavu (monitorování) z hlediska směrnice o stanovištích se dosud v České republice vyvíjejí. Je ovšem nutné poznamenat, že v žádném jiném evropském státě nejsou o mnoho dál. Z tohoto důvodu se nebude v případě první hodnotící zprávy jednat o detailní hodnocení, jaké bude možné provést pro následující pravidelné zprávy Evropské komisi, ale o vytvoření základního přehledu, od kterého se další vyhodnocování bude odvíjet (včetně případného přeformulování referenčních hodnot pro vybrané fenomény). Paradoxně bude často k dispozici více dat o ohrožených (zvláště chráněných) druzích než o relativně běžných zástupcích naší fauny a flóry, a to v závislosti na předchozích průzkumech, mapování a dosavadním monitorování.

Sjednocení postupu přípravy hodnotících zpráv v rámci všech členských států ES je do budoucna významné z pohledu formátu odevzdávaných dat. Přes protest české strany zůstává velká volnost ve výběru uváděných jednotek a v přesnosti určení jejich hodnot, což jistě způsobí problém při sestavování souhrnné zprávy Evropské komise podle článku 17 odstavce 2 směrnice o stanovištích. Tyto

problémy se budou na úrovni jednání Výboru pro stanoviště a jemu podřízených institucí řešit v období let 2008–2012.

Vlastní tvorba hodnotících zpráv v ČR

Odbornou přípravou hodnotících zpráv podle směrnice o stanovištích pověřilo Ministerstvo životního prostředí ČR Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR. V březnu 2007 byla dokončena první verze zpráv, která byla předána k připomínkovému řízení odborným subjektům. Na základě relevantních podnětů oponentů budou hodnotící zprávy doladěny a počátkem června předány MŽP k finálnímu dopracování a předání Evropské komisi. Pro ochranu přírody bude významné další využívání uvedených informací orgány ochrany přírody na všech správních úrovních a z hlediska popularizačního také prezentace výstupů v časopise *Ochrana přírody*, na internetových stránkách AOPK ČR a na odborných setkáních.

LITERATURA:

Dušek J., 2006: *Sledování stavu biotopů a druhů z hlediska jejich ochrany*. *Ochrana přírody* 61 (6), 187–188.

Roth P., 2005: *Nejčastější omyly kolem Nature 2000 v České republice*. *Ochrana přírody* 60 (10), 310–313.

Summary

Dušek J.: Assessment Report under Article 17 of the Habitats Directive

In mid-2007, the Czech Republic shall submit via the Ministry of the Environment together with other EU Member States the first assessment report under Article 17 of the Habitat Directive. In spite of the fact that an assessment system and appropriate monitoring scheme have been under preparation, the report will not include the detailed assessment,

but it rather will establish the basic overview which shall be further developed, including possible changes in baselines for the selected phenomena and principal harmonization of ways in which the individual European Community's Member States prepare the reports, particular with respect to the submitted data format. The Czech Republic made a comment on units used and accuracy and exactness in their measurements. The problems will be solved by the Habitat Committee and other institutions in 2008 – 2012. The Agency for Nature Conservation and Landscape Protection of the Czech Republic was appointed by the Ministry of the Environment as a body, responsible for technical preparation of the assessment reports under Article 17 of the Habitat Directive.

Statistika Natury 2000 v České republice a EU

Pavla Peterová, Pavel Roth

Vzhledem ke stále se zvyšujícímu počtu dotazů, týkajících se rozlohy a celkového stavu soustavy Natura 2000 v České republice otiskujeme souhrnné statistické údaje platné k 1. lednu 2007.

Evropsky významné lokality (EVL)

Národní seznam EVL soustavy Natura 2000 tvoří v souladu s vládním nařízením č. 132/2005 Sb. 863 lokalit. Uvedená statistika vychází ze stavu národního seznamu k 15. dubnu 2005, kdy nabylo účinnosti nařízení vlády, kterým se uvedený národní seznam stanoví.

Ptačí oblasti (PO)

Pro každou PO bylo zpracováno v souladu se zákonem 114/1992 Sb.,

v platném znění, samostatné nařízení vlády. Vláda zatím schválila nařízení vlády pro 38 ptačích oblastí. Z původního návrhu 41 PO nebyla schválena ptačí oblast Heřmanský stav – Odra – Poolzí. Projednání dalších dvou navržených – Dehtář a Českobudějovické rybníky, bylo odloženo.

Níže uvedená statistika tedy obsahuje pouze údaje o již vymezených 38 ptačích oblastech. Statistiky obsahují informace o soustavě Natura 2000 v České republice včetně zastoupení formačních skupin vegetace (podle *Katalogu biotopů ČR*). Dále obsahují tabulky a grafy pro srovnání zastoupení EVL a PO v jednotlivých členských státech Evropské unie.

Statistika evropsky významných lokalit a ptačích oblastí v ČR

	rozloha (ha)	zastoupení (%)
rozloha ČR	7 886 739	x
Natura 2000 (EVL + PO)	1 046 312	13,3
chráněná území celkem ¹	1 607 257	20,4

(zdroj dat: Evropské tematické středisko AOPK ČR, 2006)

¹ maloplošná zvláště chráněná území a velkoplošná zvláště chráněná území

Evropsky významné lokality

	rozloha (ha)	zastoupení (%)
rozloha všech EVL	724 412	9,2
rozloha EVL mimo ZCHÚ	239 208	3,0
procentuální zastoupení formačních skupin v EVL:		
Alpínské bezlesí	4 124	0,6
Křoviny	11 322	1,6
Lesy	270 662	37,4
Mokřady a pobřežní vegetace	5 629	0,8
Prameniště a rašeliniště	6 134	0,9
Skály, sutě a jeskyně	2 245	0,3
Sekundární trávníky a vřesoviště	77 434	10,7
Vodní nádrže a mokřady	5 983	0,8
procentuální zastoupení prioritních ² druhů v EVL	155 883	21,5
procentuální zastoupení prioritních ² typů přírodních stanovišť v EVL	32 962	4,6

² prioritní druhy a typy přírodních stanovišť jsou ty, které jsou na evropském území členských států Evropských společenství ohrožené vymizením, za jejichž zachování mají Evropská společenství zvláštní odpovědnost, a které jsou stanovené právními předpisy Evropských společenství (podle zák. 114/1992 Sb. v platném znění § 3m, n)

Ptačí oblasti

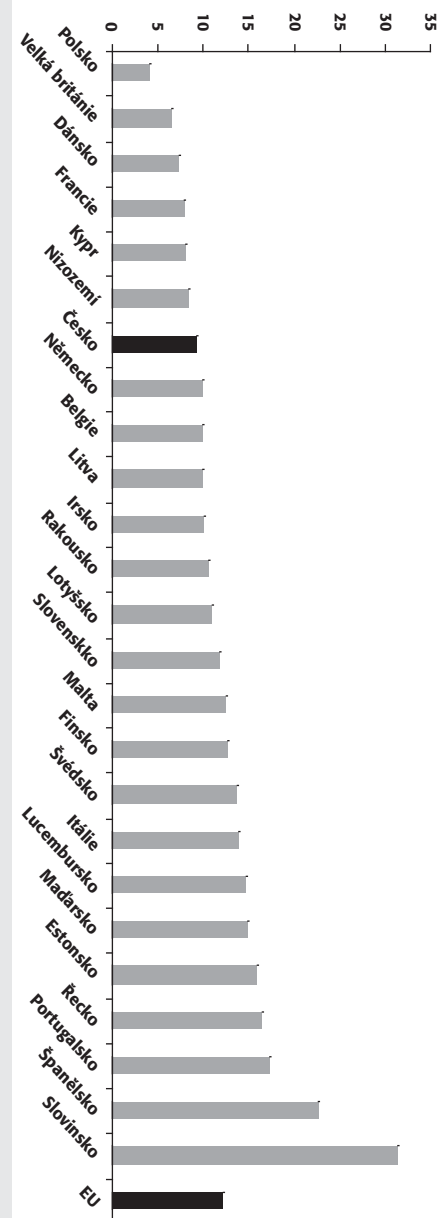
	rozloha (ha)	zastoupení (%)
rozloha ptačích oblastí	693 622	8,8
ptačí oblasti mimo ZCHÚ	254 127	3,2
procentuální zastoupení formační skupiny lesy		
lesy v ptačích oblastech	194 300	28,0

Evropsky významné lokality v EU

Členský stát	Celkový počet	Celková rozloha (km ²)	Rozloha v pevninské části EU	pokrytí pevninské části EU (%)	Počet lokalit, kde jsou zahrnuty mořské části EU	Rozloha v mořské části EU (km ²)
Belgie	278	3 221	3 040	10,0	1	181
Česká republika	863	7 244	7 244	x	x	x
Dánsko	254	11 136	3 177	7,4	118	7 959
Estonsko	509	10 591	7 172	15,9	34	3 419
Finsko	1 715	48 552	43 092	12,7	98	5 460
Francie	1 304	48 810	43 204	7,9	90	5 605
Irsko	413	10 561	7 175	10,2	92	3 386
Itálie	2 255	43 977	41 750	13,9	162	2 227
Kypr	26	510	459	8,0	5	50
Litva	267	6 664	6 493	10,0	2	171
Lotyšsko	331	7 651	7 095	11,0	6	556
Lucembursko	47	383	383	14,8	x	x
Maďarsko	467	13 929	13 929	15,0	x	x

Zastoupení EVL v jednotlivých členských státech EU (pevninské části EU) (%)

(zdroj dat: Evropské tematické středisko AOPK ČR, 2006)

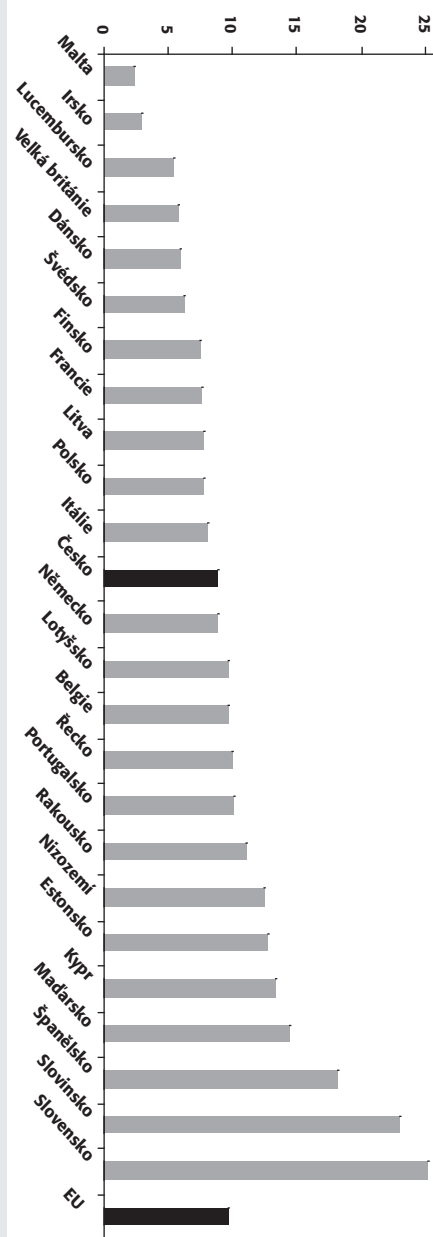
pokračování tabulky Evropsky významné lokality v EU

Členský stát	Celkový počet	Celková rozloha (km ²)	Rozloha v pevninské části EU	pokrytí pevninské části EU (%)	Počet lokalit, kde jsou zahrnuty mořské části EU	Rozloha v mořské části EU (km ²)
Malta	23	39	39	12,5	x	x
Německo	4 617	53 294	35 208	9,9	48	18 086
Nizozemsko	141	7 510	3 485	8,4	9	4 025
Polsko	192	13 124	13 124	4,2		
Portugalsko	94	16 503	16 013	17,4	23	490
Rakousko	164	8 884	8 884	10,6	x	x
Řecko	239	27 641	21 643	16,4	102	5 998
Slovensko	382	5 739	5 739	11,8	x	x
Slovinsko	259	6 360	6 359	31,4	3	
Španělsko	1 380	119 104	113 913	22,6	88	5 191
Švédsko	3 981	62 557	56 708	13,7	327	5 848
Velká Británie	610	25 102	15 972	6,5	41	9 131
EU	20 811	559 086	481 300	12,2	1 249	77 784

Ptačí oblasti v EU

Členský stát	Celkový počet	Celková rozloha (km ²)	Rozloha v pevninské části EU	pokrytí pevninské části EU (%)	Počet lokalit, kde jsou zahrnuty mořské části EU	Rozloha v mořské části EU (km ²)
Belgie	229	2 964	2 964	9,7		
Česká republika	38	6 936	6 936	8,8		
Dánsko	113	14 709	2 536	5,9	59	12 173
Estonsko	66	12 161	5 766	12,8	26	6 394
Finsko	467	30 868	25 301	7,5	66	5 567
Francie	366	45 198	41 928	7,6	63	3 269
Irsko	131	2 815	2 004	2,9	66	810
Itálie	503	24 865	24 469	8,1	13	396
Kypr	7	788	767	13,4	1	21
Litva	73	5 286	5 115	7,8	1	171
Lotyšsko	97	6 751	6 232	9,6	4	520
Lucembursko	12	139	139	5,4		
Maďarsko	55	13 519	13 519	14,5		
Malta	6	8	8	2,4		
Německo	568	48 102	31 885	8,9	14	16 216
Nizozemsko	77	10 109	5 197	12,5	7	4 913
Polsko	72	33 156	24 362	7,8	3	8 794
Portugalsko	50	9 956	9 334	10,1	10	622
Rakousko	94	9 275	9 275	11,1		
Řecko	151	13 703	13 136	10,0	16	567
Slovensko	38	12 295	12 295	25,2		
Slovinsko	27	4 656	4 653	23,0	1	3
Španělsko	512	92 377	91 803	18,2	20	574
Švédsko	530	28 764	25 731	6,2	107	3 033
Velká Británie	258	14 967	14 257	5,8	3	710
EU	4 540	444 368	379 614	9,6	480	64 754

Zastoupení PO v jednotlivých členských státech EU (pevninské části EU) (%)

(zdroj dat: Evropské tematické středisko AOPK ČR, 2006)

